

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет

Кафедра землезнавства та геоморфології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО ФАХУ

для студентів

галузь знань 10 Природничі науки
спеціальність 106 Географія
освітній рівень Бакалавр
освітня програма Геоморфологія та природничий туризм
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2019/2020
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: **Ковтонюк Ольга Володимирівна**, кандидат географічних наук, доцент кафедри землезнавства та геоморфології, доцент

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(місяць, ПІБ, дата)

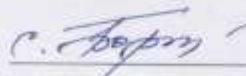
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(місяць, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2019

Розробник: Ковтонок Ольга Володимирівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри землезнавства та геоморфології, доцент, кафедра землезнавства та геоморфології.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри землезнавства та геоморфології

 проф. Бортник С.Ю

(підпис)

Протокол № 5 від «29» листопада 2019 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від «2» грудня 2019 року № 7

Голова науково-методичної комісії

проф. Запотоцький С.П.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Головою педагогічної ради (для коледжів)

«2» грудня 2019 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – набуття здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійній діяльності шляхом отримання базових знань про геоморфологію та природничий туризм як сучасні науково-прикладні галузі в межах географічної науки.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

- 1) успішне опанування таких загальноосвітніх дисциплін як «Геологія», «Геоморфологія», «Еволюція біосфери Землі», «Основи природничого туризму»;
- 2) володіння навичками набуття та обробки географічної інформації.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Дана дисципліна є вступом до складного багатогранного блоку професійно-практичної підготовки фахівців у галузі геоморфології та природничого туризму.

Структура дисципліни передбачає вивчення питань становлення та розвитку геоморфології та природничого туризму, аналіз їх місця серед суміжних та світоглядних наук, огляд основних законів та теорій даних наукових напрямків, знайомство з геоморфологічними та природничотуристичними/геотуристичними школами України та Світу, усвідомлення необхідності використання можливостей науки про рельєф та природничого туризму у сучасному суспільстві.

Поряд з теоретичним курсом у програмі передбачено практичні заняття, на яких студенти представляють доповіді та повідомлення з історії розвитку геоморфології та природничого туризму, сучасного стану у цих науково-практичних галузях, що сприяє розвитку культури мовлення, понятійного апарату у професійній сфері, орієнтації у потоці професійної інформації, пошуку та відбору необхідної інформації тощо.

Навчальна дисципліна «Вступ до фаху» є однією з складових комплексної підготовки освітньої програми «Геоморфологія та природничий туризм» спеціальності 106 «Географія».

4. Завдання (навчальні цілі) – вивчення дисципліни спрямовано на формування уявлень про розвиток геоморфології як науки та природничого туризму, як наукового мультидисциплінарного напрямку, їх значення у сучасному суспільстві, зокрема:

- ознайомити студентів з основними ідеями та постатями у історії розвитку геоморфологічної думки та природничого туризму;
- сформувати уявлення про структуру сучасної геоморфології, парадигми, концепції та теорії що формують її як самостійну науку;
- надати інформацію про сучасні геоморфологічні та природничотуристичні школи в Україні та Світі.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства (ЗК 2);
- Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу (ЗК 4);
- Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах (ФК 3);
- Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному) (ФК 7).

Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумково-вій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	положення геоморфології та природничого туризму у системі географічних та суміжних наук;	<i>Лекція</i>	<i>опитування у тестовій та письмовій формі, МКР</i>	<i>до 6%</i>
1.2	історичні етапи формування геоморфологічної думки;	<i>Лекція</i>		<i>до 6%</i>
1.3	основні історичні концепції, закони та парадигми у геоморфології;	<i>Лекція</i>		<i>до 6%</i>
1.4	історію розвитку української геоморфології;	<i>Лекція</i>		<i>до 6%</i>
1.5	галузеву структуру та основні теоретичні та прикладні напрямки геоморфології;	<i>Лекція</i>		<i>до 6%</i>
1.6	методичні підходи до наукових досліджень у геоморфології;	<i>Лекція</i>		<i>до 5%</i>
1.7	сучасні геоморфологічні школи в Україні;	<i>Лекція</i>		<i>до 5%</i>
1.8	етапи розвитку ідей природничого туризму;	<i>Лекція</i>		<i>до 5%</i>
1.9	теоретико-методичну базу природничого туризму;	<i>Лекція</i>		<i>до 5%</i>
2.1	аналізувати історичний розвиток геоморфологічної думки;	<i>Практичні заняття</i>	<i>виконання практичних робіт</i>	<i>до 10%</i>
2.2	співставляти головні наукові ідеї у геоморфології з іменами відомих дослідників;	<i>Практичні заняття</i>		<i>до 10%</i>
2.3	аналізувати діяльність головних світових та українських шкіл геоморфології, палеогеографії та природничого туризму;	<i>Практичні заняття</i>		<i>до 10%</i>
3.1	презентувати отримані результати за допомогою сучасних технічних засобів;	<i>Практичні заняття</i>	<i>опитування у тестовій та письмовій формі, виконання практичних робіт, залік</i>	<i>до 8%</i>
3.2	спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;	<i>Лекції, практичні заняття</i>		<i>до 6%</i>
4.1	збирати та оцінювати інформацію з питань історії формування геоморфології та природничого туризму;	<i>Лекції, практичні заняття</i>		<i>до 6%</i>

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)									1.			2.			3.		4.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	1	2	1			
ПРН 1. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в галузях предметної області географічних наук										+	+	+			+			
ПРН 2. Використовувати усно і письмово грамотну фахову державну мову													+	+				
ПРН 12. Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи в галузях предметної області географії відповідно до спеціалізації.	+	+	+	+	+	+	+	+	+									
ПРН 16. Виявляти державницьку і громадянську позицію у професійній діяльності, використовувати комунікативні навички і технології, ініціювати запровадження методів комунікативного менеджменту на практиці, вміти реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства.													+	+				

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами опитування, написання модульних контрольних робіт (МКР), виконання практичних робіт, складання заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

1. результати навчання – **1 (знання РН 1.1-1.6)** – до 50%;
2. результати навчання – **2 (вміння РН 2.1-2.4)** - до 30%;
3. результати навчання – **3 (комунікація)** - до 8%
4. результати навчання – **4 (автономність та відповідальність 4.1-4.2)** - до 12%

7.1. Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено 2 змістовні частини. Заняття проводять у вигляді лекцій та практичних. Завершується дисципліна заліком.

- **семестрове оцінювання:** кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на практичних заняттях, опитування та виконання модульних контрольних робіт.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗМ1		ЗМ2	
	Min. – 24 балів	Max. – 40 балів	Min. – 10 балів	Max. – 20 балів
Опитування	«1» x 10 = 10	«2» x 10 = 20	«1» x 4 = 4	«2» x 4 = 8
Практичні роботи	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10	«1» x 2 = 2	«2» x 2 = 4
Модульні контрольні роботи*	«8» x 1 = 8	«10» x 1 = 10	«6» x 1 = 6	«8» x 1 = 8

«1» – мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент.

- **умови допуску до заліку:** рекомендований мінімум для допуску – 34 бали. Для студентів, які набрали менше 34 балів (*рекомендований мінімум*) обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів по питанням пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

- **підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться у письмовому форматі.** Максимальна кількість балів на заліку – 40 балів, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 26 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	Залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	24	10	26	60
Максимум	40	20	40	100

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 716-32 від 31 серпня 2018 року.

7.1. Організація оцінювання: опитування у тестовій або письмовій формі проводиться після завершення викладання кожної лекції. Практичні роботи захищаються по виконанню, відповідно до графіка проведення занять.

Модульні контрольні роботи проводяться у тестовій формі. Студенти, які отримали за МКР меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Перша МКР проводиться на останньому тижні березня, друга МКР проводиться на третьому тижні квітня.

Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назви лекцій та практичних	Кількість годин		
		лекції	практичні	С/Р
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади та історія розвитку геоморфології				
Тема 1: Розвиток геоморфологічних ідей, теорій, концепцій				
1.	Вступ. Етапи становлення геоморфології: початковий, класичний, теоретичної диференціації, сучасний.	2	2	6
2	Основні історичні концепції геоморфології.	4	2	14
3	Логічна структура геоморфології. Парадигми та закони.	2	2	6
4	Галузева структура геоморфології: традиційні та нові галузі.	2	2	6
5	Методичні підходи до наукових досліджень у геоморфології.	2	2	6
Тема 2: Історичні постаті української геоморфології та сучасні геоморфологічні школи України				
6	Розвиток геоморфологічних досліджень в Україні.	6		14
7	Сучасні геоморфологічні школи в Україні.	3	2	6
Модульна контрольна робота № 1		1		
Змістовий модуль 2. Теоретико-методологічні засади та історія розвитку природничого туризму				
Тема 3: Історія становлення ідей природничого туризму				
8	Етапи розвитку ідей: від геотуризму до природничого туризму	4	2	6
Тема 5: Теоретико-методологічні засади природничого туризму				
9	Теоретичні уявлення та методичні підходи в галузі природничого туризму.	3	2	6
Модульна контрольна робота № 2		1		
ВСЬОГО		30	16	70

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Практичні заняття – 16 год.

Консультації – 4 год.

Самостійна робота – 70 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна (базова):

1. Біланюк В. Географічна освіта і наука у Львівському університеті. Вісник НТШ. 2013. № 50. – с. 53 – 55.
2. Бортник С.Ю. Геоморфологія та палеогеографія у Київському університеті / С.Ю. Бортник, Е.Т. Палієнко, В.В. Стецюк, Н.П. Герасименко, О.О. Комлев// Фізична географія та геоморфологія. 2009. Вип 56. – К.: ВГЛ «Обрії». –с 7 – 18.
3. Бортник С., Стецюк В. Методологічні засади розвитку природопізнавального туризму в Україні //Фізична географія та геоморфологія. 2019. Вип 93 (1). –с. 51 – 56.
4. Бортник С., Герасименко Н., Уімблдон В. Застосування класифікації геосайтів України у геотуристичній освіті. «Геотуризм: практика і досвід Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 26-28 квітня 2018 р.)» С. 211–213. [Електронний ресурс] URL: https://www.researchgate.net/profile/Bogdan_Ridush/publication/329075876.pdf.
5. Географічна наука в Національній Академії Наук України. За ред. Руденка Л.Г. – К.: Академперіодика, 2009. -240 с.
6. Геоморфологічні дослідження в Україні: минуле, сучасне, майбутнє. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 50-річчя кафедри геоморфології і палеогеографії Львівського національного університету імені Івана Франка (18-20 жовтня 2000 р.) – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2002. – 304 с.
7. Колтун О. Парадигми у геоморфології // Сучасні проблеми і тенденції розвитку географічної науки: Матеріали міжнародної конференції до 120-річчя географії у Львівському університеті (24-26 вересня 2003 р.). – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – С. 269-270.
8. Зінько Ю.В., Іваннік М.Б., Шевчук О.М. Європейський досвід розвитку геотуризму // Географія та туризм. - 2010. - Вип. 8. - С. 13-23.
9. Зінько Ю. В., Кравчук Я. С., Шевчук О. М. Науково-практичні й освітні аспекти геотуризму // Фізична географія та геоморфологія.— К.: Обрії, 2009.— Вип.55.— С.127—139.
10. Ковальчук І. Вектори розвитку української геоморфології // Геоморфологічні дослідження в Україні: минуле, сучасне, майбутнє. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. до 50-річчя афедри
11. Ковальчук І.П. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз. – Львів: Ін-т українознавства, 1997. – 440 с.
12. Колтун О. Вступ до геоморфології. Навч.посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2006. – 80 с.
13. Колтун О.В. Постнекласичні особливості української геоморфології // Фізична географія та геоморфологія. – 2005. – Вип. 49. – С. 56–61.
14. Кравчук Я. Геоморфологія та палеогеографія у Львівському університеті (1961 - 2011). Вісник Львівського університету. Серія географія. 2012. Вип. 40. Ч.1. –с. 32 – 45.
15. Палієнко В.П. Сучасний стан та перспективи розвитку геоморфології в Україні / В.П. Палієнко, С.Ю. Бортник, Б.О. Вахрушев, Я.С. Кравчук, І.Г. Черваньов, Ю.Д. Шуйський// Український географічний журнал. -2012, № 2. – с. 11 – 17.
16. Палієнко В., Палієнко Е. Проблеми, пріоритети та парадокси сучасної української геоморфології // Геоморфологічні дослідження в Україні: минуле, сучасне, майбутнє. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 50-річчя кафедри геоморфології і палеогеографії Львівського національного університету імені Івана Франка (18-20 жовтня 2000 р.) – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2002. – С. 30-32.
17. Шевчук Оксана Європейські геопарки: збереження геоспадщини і розвиток геотуризму // Заповідне, рекреаційне природокористування та моніторинг навколишнього середовища. Наукові записки. — 2010. — №1.—С.

Додаткова:

1. Ананьев Г. Основные направления в развитии геоморфологической науки на кафедре геоморфологии и палеогеографии географического факультета МГУ // Сучасні проблеми і тенденції розвитку географічної науки: Матеріали міжнародної конференції до 120-річчя географії у Львівському університеті (24-26 вересня 2003 р.). – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – С. 337-339.
2. Бондарчук В.Г. Тектоорогения / Отв. ред. А. П. Маркевич. — Киев, 1946. — 264 с.
3. Дэвис В.М. Геоморфологические очерки. – М.: Изд-во иностр. л-ры, 1962. – 455 с.
4. Кинг Л. Морфология Земли. - М.: Прогресс, 1967. – 559 с.
5. Ломоносов М.В. О слоях земных. Госгеолитиздат. 1949. – 210 с.
6. Марков К.К.Избранные труды, М.: Наука, 1986. — 288 с.
7. Моляк Г. И., Франчук В. П., Куличенко В. Г. Геологи. Географы: Биографический справочник / Отв. ред.: И. А. Федосеев, Е. Ф. Шнюков; Рец.: Р. А. Заездный, Е. К. Лазаренко. — Киев: Наукова думка, 1985. — С. 279. — 352 с.
8. Пенк В. Морфологический анализ. – М.: Географгиз, 1961. – 359 с.
9. Томенюк О. Наукові контакти професора Юрія Полянського (за матеріалами епістолярної спадщини) // Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2013. Вип. 41. – с. 336 – 357.
10. Худяков Г.И. Морфоструктурные исследования: теория и практика, 1985